

ఆయుధం

సాయంత్రం ఆరు గంటలవుతోంది. బండ్లపల్లి వీధుల్లో జనసంచారం అంతగా లేదు. అందుకు కారణం - ఊర్లోని దూడ పిల్లోళ్ళూ, నడిప్రాయమోళ్ళూ అంతా రాజన్న ఇంటి దగ్గర చేరి ఉండటమే. ఆ ముందు రోజు జరిగిన ఎలక్షనుకు రీ పోలింగు ఆరు బూతుల్లో జరుగుతుందన్న వార్త వాళ్ళనందర్నీ అక్కడికి చేర్చింది. రాజన్న ఇంటి ఆవరణలో గుంపులు గుంపులుగా నిలుచుని వున్నారంతా.

రీ పోలింగు విషయం తెలిసినప్పటి నించీ మల్లేసు మనసు కుతకుతలాడి పోతూ వుంది.

'భూ ఉత్త చాతగాని నాయాండ్లు... రీ పోలింగంట రీ పోలింగు.. ఈసారి అంత న్యాయంగా వోట్లేపిస్తారా ఈ నా కొడుకులు' అనుకున్నాడు విసుగ్గా. పడసాలికట్ట మీద బీడీ తాగుతూ ఉన్నబాడల్లా. చివరి దమ్ము లాగేసి బీడీని బండ మీదే నలిపి పారేశాడు.

మల్లేసుకి కొద్ది దూరంలో రాజన్న సిగరెట్టు తాగుతూ ఈజీ చైర్లో కూచుని ఉన్నాడు. అతని బావమరిది చంద్రప్ప కుర్చీలో దిగులుగా కూచుని ఉన్నాడు. అయితే, రాజన్న ఏమాత్రం దిగులూ, నిరుత్సాహం కనబడనీయడం లేదు. పడసాలికట్ట కింది ప్రాంతమంతా సందు లేకుండా జనంతో నిండిపోయి ఉంది. వాళ్ళలో ఎక్కువ భాగం మాల మాదిగలూ, వెనుకబడిన కులాల వాళ్ళూ ఉన్నారు. అందరి ముఖాల్లోనూ రాజన్న ఏం నిర్ణయం ప్రకటిస్తాడా, ఏం చేయమని చెబుతాడా అన్న ఉత్కంఠ కనబడుతూ వుంది. చిరిగిన బనియనూ ఖాకీ నిక్కరు వేసుకున్న రాజన్న జీతగాడు అల్యూమినియం బకెట్లో వున్న టీని చిన్న స్టీలు గ్లాసులతో అందరికీ అందిస్తున్నాడు. అతని వెనుకే పన్నెండేళ్ళ పిల్లోడు మాసిన నీలం చొక్కా రంగు వెలిసిన ఎర్ర నిక్కరుతో ప్లాస్టిక్ బకెట్లో నీళ్ళు పట్టుకుని ఉన్నాడు. తాగిన గ్లాసుల్ని వెంటనే కడిగేసి అందిస్తూ వున్నాడు - జీతగానికి.

దేశమంతటా సాధారణ ఎన్నికలు జరిగినట్టే ఆ ఊళ్ళోనూ ఆ ముందు రోజున జరిగాయి. మరో పదిహేను రోజుల్లో ఎన్నికల ఫలితాలు తెలుస్తాయి. రాజన్న ఎం.ఎల్.ఎ. అయి తీరుతాడని అందరూ అనుకున్నారు. అయితే, రాజన్న పోటీ చేసిన నియోజకవర్గంలోని పోలింగు బూతుల్లో రిగ్గింగుకు

పాల్పడినట్టు భావించి, వాటిని రీ పోలింగుకు ఎన్నికల పరిశీలకులు సిఫార్సు చేశారు. దాంతో ఆ ఊళ్ళోని రెండు పోలింగు బూతుల్లో కూడా రీ పోలింగు జరగనుంది. ఈ విషయం రాజన్నకీ, అతని అనుయాయులకీ ఏమాత్రం కొరుకుడు పడలేదు. బాగా నిస్పృహకు లోనయ్యారు. అయితే, బండ్లపల్లికి మజరా గ్రామమైన కొత్తకోటలో ఉన్న శివరామప్పకీ, అతని అనుయాయులకీ మాత్రం పట్టరానంత ఆనందంగా వుంది.

రాజన్నకీ, శివరామప్పకీ మధ్యనున్న వైరం ఇప్పటిది కాదు, తాతల నాటిది. ఇద్దరి కులం ఒక్కటే అయినా, రెండు గ్రామాలపై పెత్తనం చలాయించే విషయంలో ఎన్నో హత్యలు జరిగాయి ఇరువర్గాల మధ్య. రెండు గ్రామాలకీ ఒకే పంచాయతీ కావడంతో అయిదేళ్ళ కిందట సర్పంచి పదవికి రాజన్న తండ్రి నారాయణప్ప, శివరామప్ప అన్నయ్య ఈశ్వరప్పలు పోటీ చేయగా నారాయణప్ప గెలిచాడు. ఓటమిని భరించలేని ఈశ్వరప్ప అనంతపురంలోని కోర్టుకు హాజరవడానికి వెళుతున్న నారాయణప్పని, అతని బావమరిది హనుమంతప్పనూ నరికించేశాడు. దానికి ప్రతీకారంగా బళ్ళారి జిల్లాలోని పగరిలో బంధువుల పెళ్ళికి వెళ్ళి తిరిగి వస్తున్న ఈశ్వరప్పను రాజన్న బాంబులు వేసి చంపించాడు. దాంతో ఇరువర్గాల మధ్య పగలు మరింత రగిలాయి. ఈసారి ఎన్నికల్లో శివరామప్ప కుమారుడు నాగేశ్వరప్పని రాజన్నకి పోటీగా నిలబెట్టాడు. కానీ రిగ్గింగ్ చేయడంలో రాజన్నని మించిపోలేకపోయేరు. దానికి కారణం రాజన్న చాలా గ్రామాలలో అధికార పార్టీ సాయంతో పట్టు సంపాదించడమేనని శివరామప్ప వర్గీయుల వాదన. అందుకే రీ పోలింగ్ జరగడం వాళ్ళకి మహదానందాన్ని ఇస్తోంది. ఆ సంతోషం తాత్కాలికమేనని తెలుసు. ఎంత రీపోలింగ్ పెట్టినా తాము ఏమాత్రం రిగ్గింగ్ చేసుకోలేమనీ తెలుసు. ఎలానూ పోలీసు బందోబస్తు ఎక్కువగా ఉంటుంది కాబట్టి, రాజన్న మనుషులు ఏం చేయగలరులే అన్న ధీమా ఎక్కడో మినుకుమినుకుమంటోంది వాళ్ళలో.

“ఏం బావా, ఏం మాట్లాడకపోతివే” అన్నాడు చంద్రప్ప సిగరెట్టు వెలిగించుకుని.

రాజన్న అంతదాకా గాల్లోకి చూస్తున్నవాడల్లా చిన్న వంకర నవ్వు నవ్వి, “ఏం మాట్లాడమంటావు చంద్రా! రీ పోలింగ్ అంటానే మనమంతా అంత బెంబేలుపడే పనేముందప్పా!” ఏండ్ అంతా మునిగిపోయినట్ల యాల ఆపసోపాలు పడిపోవల్లప్పా” అన్నాడు.

“నిజమేనన్నా! పోలింగ్ స్టాపు రాత్రికి ఆరు పోలింగ్ బూతుల్ని చేరుకుంటుంది. ఎట్లో నయానో, భయానో ఏండ్ ఒకటి చేసి తెల్లవారేలోగా వోటు కాగితాల మింద ముద్రలు గుద్దేసి బ్యాలెట్టు పెట్టెల్ని నింపేస్తాం” అన్నాడు మల్లేసు రాజన్నకి భరోసా ఇస్తున్నట్టు.

“ఒరే ఒరే మల్లేసూ, బిరిబిరి మాట్లాడద్దురా! ఇంతకు మునుపు మాదిరి మన ఎత్తులు ఏం పారవు. ఇప్పుడే పేట నించి ఫోనువచ్చింది. పోలింగ్ స్టాపు ఈ రాత్రికి ఏ పోలింగు కేంద్రాన్నీ చేరుకోదు. రాత్రంతా మండలాఫీసుల్లో ఉంటారు. తెల్లారుతున్నట్టే పోలింగ్ కేంద్రాల్ని చేరుకుంటారురా. పోలీసోల్లని

కూడా పెద్ద యెత్తున పంపుతున్నారంట. మనం ఇది కూడా దృష్టిలో పెట్టుకోవలసి ఉంది. ఊరికే గుడ్డెద్దు ఉలవ చేన్లో పడినట్టు పోకూడదు” అంటూ రాజన్న కాసేపు ఆగి, అందర్నీ ఒకసారి తేరిపార్చి చూసి మల్లేసు మీద దృష్టి సారించాడు. “ఒరే మల్లేసు! రీపోలింగ్ అయ్యే పోలింగ్ బూతుల్లో మన ఊరిది మాత్రం నువ్వే చూసుకోరా. తక్కినవి మేం చూసుకుంటాం” అన్నాడు.

మల్లేసు కూచునే బాధ్యతగా తల ఆడించాడు. జిల్లాలోనే పేరుగాంచిన ఫ్యాక్షనిస్టు అయిన రాజన్న తనని అక్కడున్న అందర్లోకి గౌరవించి, అభిమానంతో తనకి బాధ్యత అప్పగిస్తూ ఉన్నాడంటే, తనది గొప్ప అదృష్టంగా అనిపిస్తూ వుంది. మల్లేసు మనసు సంతోషంతో ఉప్పొంగిపోయింది. కించిత్తు గర్వం కూడా అతని మనసులో చోటు చేసుకోగా, ఒకసారి అందర్నీ కలయజూశాడు.

రాజన్నకి మల్లేసు మనస్తత్వం పూర్తిగా తెలుసు - చూసి రమ్మంటే కాల్చి వచ్చే రకమని. అందుకే కాల్చి రావాల్సిన అవసరమున్న పనులకు కూడా కేవలం చూసిరమ్మనే చెబుతుంటాడు. రాజన్న రాయలసీమలోని అందర్లాంటి ఫ్యాక్షనిస్టు కాడు. కులాల తత్వం తెలిసినవాడు. అందుకే తన కులం వాళ్ళని ఎన్నడూ విశ్వసించడు. తన కులం అధికారం చలాయించడానికి, ఆదేశాలు జారీ చేయడానికి మాత్రమే పనికి వస్తుందని అతని నిశ్చితాభిప్రాయం. కానీ, దళితుల్ని ఎక్కువగా నమ్ముతాడు అతను. వాళ్ళే తనని కాపాడగలరు, తన లక్ష్యాన్ని నెరవేర్చగలరని అతని ప్రగాఢ విశ్వాసం. రాజన్న కాలేజీలో చదువుకునే రోజుల్లోనే తన మిత్రుడితో పాటు కమ్యూనిస్టు పార్టీలో తిరిగేవాడు. అయితే, కమ్యూనిస్టు కాలేక పోయాడు. అది అతని స్వభావానికి విరుద్ధమైందని తెలుసుకున్నాడు. కానీ, కమ్యూనిజం పాలసీని అవగాహన చేసుకున్నాడు. తన తండ్రి నారాయణప్ప శత్రు వర్గం చేతిలో హతం అయ్యాక తానే ఫ్యాక్షనిస్టుగా పగ్గాలు చేపట్టేందుకు సిద్ధమవుతూనే ముందుగా రాజన్న చేసిన పని దళితుల్ని చేరదీయడమే. దాంతో దళితులకు రాజన్న మీద ప్రేమాభిమానాలు వెల్లివిరిశాయి. ‘చిన్న పామునయినా పెద్ద కర్రతో కొట్టాలి. ముళ్ళ కంప ఎంత చిన్నదయినా, దాన్ని ఎక్కడ పారేసినా, ఎప్పుడైనా కాలికి గుచ్చుకునే ప్రమాదముంది కాబట్టి, తనకి కంచెగా వేసుకుంటే సరి’ అన్నది అతని సిద్ధాంతం.

ఉన్నట్టుండి లేచి నిలుచున్నాడు రాజన్న.

జనంలో గుసగుసలు ఆగిపోయాయి.

“ఇద్దో, అందరికీ చెప్తున్నా.. ఈ రీ పోలింగ్ లో ఎలక్షను అధికార్లు, పోలీసులూ చానా ఎక్కువ మందే వస్తారు. ముఖ్యంగా మన ఊరి పోలింగ్ కేంద్రం మీదే అందరి కన్నూ ఎక్కువగా ఉంటుంది. మనం ఇంతకు ముందు మాదిరిగా ప్రతి దానికీ దూడుకుగా కొట్లాటలు పెట్టుకోకూడదు. నిజానికి మనమన్నా, మన నియోజకవర్గంలోని పోలింగ్ కేంద్రాలన్నా వాళ్ళందరికీ అదురే. ఎవరూ నోరు తెరిచి ధైర్యంగా మాట్లాడరు - పోలీస్ ఓళ్ళయినా సరే. అట్లని మనమెవరూ వాళ్ళని రెచ్చగొట్టకూడదు. పోలింగ్ స్థాపుని నొప్పించకుండా వాళ్ళనే మాత్రం నోరెత్తనీయకుండా రిగ్గింగ్ జరపండి” అంటూ

రాజన్న అందర్ని ఉద్దేశించి మాట్లాడుతూనే “ఏరా మల్లేసూ, అర్థమైందా? నువ్వు మీ వాళ్ళతో వెళ్ళిపో” అన్నాడు. సరేనన్నట్టు తలూపి అక్కడి నించి వెళ్ళిపోయాడు మల్లేసు. మాల యువకులందరూ అతన్ని అనుసరించారు.

2

ఉదయమే బండ్లపల్లి హైస్కూల్లో రీపోలింగ్ ప్రారంభమైంది. ఎలక్షను స్టాఫంతా రెవిన్యూ శాఖ వాళ్ళే అవడంతో, ఏ అవాంఛనీయ సంఘటన జరిగినా అవలీలగా ఎదుర్కోగలం అన్న ధీమా అందర్లోనూ కనిపిస్తోంది. అయినా అందరి మనసుల్లోనూ ఏ క్షణంలో ఏం జరుగుతుందోనన్న శంక మాత్రం వేధిస్తోంది. పోలింగ్ కేంద్రానికి తెల్లారి చేరగానే ఎలక్షన్ ఆఫీసర్ స్టాఫు నుద్దేశించి ‘ఎవరితోనూ గొడవలు పెట్టుకోవద్దండి. ఇది రాజన్న సొంత ఊరు. మనం ఏమాత్రం అజాగ్రత్తగా, ఆవేశంగా మాట్లాడినా ఉద్రిక్తత చోటు చేసుకునే అవకాశం ఉంది. కాబట్టి కొంచెం చూసుకుని పోండి” అంటూ కొన్ని సూచనలు ఇచ్చాడు. ‘అంటే రిగ్గింగు చేసుకోడానికి అనువుగా ఉండమనా’ అన్న సందేహం అందర్లో తలెత్తింది. అయితే, ఎవరూ దాన్ని బయటపెట్టలేదు. సరేనని తలలూపారు.

పోలింగ్ మందకొడిగానే సాగుతోంది. స్త్రీల పోలింగ్ బూత్ కంటే పురుషుల పోలింగ్ బూత్లో వోటర్లు ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉన్నారు. ఆ వోటర్లందరూ ఎవరో కాదు. రాజన్న మీద అభిమానమున్న దళితులే. తొమ్మిది గంటలవుతున్నట్టే తన బలగంతో వచ్చాడు మల్లేసు. ఎలక్షనాఫీసరుకీ, పోలీసులకీ వాళ్ళెవరన్నది నడుస్తున్న తీరుని, మాట్లాడే జోరుని బట్టి అర్థమైంది.

మల్లేసు ఎలక్షనాఫీసరు దగ్గరికి నేరుగా వెళ్ళి “సార్! మేం రాజన్న మనుషులం. మరి కాసేపట్లో మీ అందరికీ టిఫెన్లు, టీలు వస్తాయి. మధ్యాహ్నానికి భోజనాలు కూడా వస్తాయి” అన్నాడు.

ఎలక్షనాఫీసరు ముఖం సంతోషంతో పొద్దుతిరుగుడు పువ్వులా అయింది. “ఓకే ఓకే.. వెరీమెనీ థ్యాంక్సండీ” అన్నాడతను.

“సార్, ఒక్కమాట. మీరు మంచిగా ఉంటే మట్టసంగా వోట్లు వేసుకోని పోతాం. మీరు కాదూ, కూడదూ అని అన్నేరో ఈ ఊళ్ళోంచి మీరు పోరు. మీ శవాలే పొయ్యేది. ఈడ ఎంతమంది పోలీసోళ్ళు ఉండినా మమ్మల్నేమీ జేసుకోలేరు” అన్నాడు.

“అది కాదప్పా! ఇప్పుడు రిటర్నింగ్ ఆఫీసరుగారూ, కలెక్టరుగారూ, ఎలక్షను అబ్జర్వరు గారూ వీళ్ళంతా వస్తారు” అంటూ ఎలక్షనాఫీసరు చెబుతూ ఉంటే -

“వస్తే రానియ్యండి సార్! అట్ల పై ఆఫీసర్లు ఎవరయినా వస్తే చెప్పేదానికి నేను బయటే ఉంటాను లెండి. రేయ్! కానియ్యండ్రా” అనేసి ఆ గదిలోంచి బయటికి వస్తున్నట్టే -

“మల్లేసూ! మన ఓబిగాడు ఎలక్షను వాళ్ళతో కొట్లాట పెట్టుకుండాడు” అంటూ స్త్రీల బూతులోంచి

వచ్చి చెప్పాడు గోపాల్.

గబగబా లోపలికి వెళ్ళాడు మల్లేసు.

“ఏమనుకుండావ్ వాయ్! నిన్ని ఈడే పూడ్చిపెడతాం” అంటూ కొట్టడానికి చెయ్యెత్తాడు ఓబన్న పోలింగ్ క్లర్కు మీద. ఎత్తిన చెయ్యిని అట్లానే పట్టేశాడు మల్లేసు. కోపంతో తిరిగి చూశాడు ఓబన్న. మల్లేసుని చూస్తూనే తగ్గి, “చూడు మల్లేసా! ఈయప్ప ఏందో రూల్సు మాట్లాడా ఉండాడు” అంటూ ఫిర్యాదు చేశాడు. అప్పుడు చూశాడు పోలింగ్ క్లర్కు ఎవరా అని. అతనెవరో కాదు, రమేష్. రమేషన్న!

“రమేషన్నా నువ్వా” అన్నాడు ఆశ్చర్యంగా మల్లేసు.

అందాకా కోపంగా ఉన్న ముఖంలో నవ్వు పులుముకుని, “మల్లేసా! నువ్వా, ఏందిరా ఇదీ? వీళ్ళంతా మీ వాళ్ళేనా? కొంచెం చెప్పరా. ఆ చేసుకునే రిగ్గింగేదో మట్టనంగా చేసుకోమను. ఊరికే గలాటాలు యాల. ఉన్నెట్లుండి మా ఆఫీసర్లు వస్తారా. వాళ్ళ ముందర మా మానాలు పోవా. సాయంత్రం దాకా టైముంది కదా ఏంటికి ఊరికే ఆత్రం” అన్నాడు రమేష్.

రమేష్ మల్లేసుని పలుకరించే తీరు చూసి ఓబన్న ముఖం దించేసుకున్నాడు. ఇంతలో ఎలక్షన్ ఆఫీసరు కలుగజేసుకుని, “ఏమప్పా! బ్యాలెట్టు పేపర్లు దొరికినాయి గదా అని మొత్తం పోలయ్యేదట్ల జేసేరు. యాభయి పర్సెంటు లోపలే పోల్ అయ్యేటట్లు చూడండి. ఇద్దో రమేషూ! కొన్ని బ్యాలెట్ పేపర్ల కట్టలు పక్కన పెట్టి తక్కినవి ఇచ్చెయ్యి. వాళ్ళే జూసుకుంటారు అంతా” అని సలహా ఇచ్చాడు.

“రమేషన్నా! ఇంటికి పోదాం రాన్నా! అప్పుట్లో ఇదిగో వస్తా, అదిగో వస్తానంటూ రానేలేదు. ఈ పొద్దు వచ్చినావు మా ఊరికి.. రాన్నా పోదామి” అన్నాడు మల్లేసు. అతని మాటల్లో ఎంతో ఆప్యాయత కనిపిస్తూ ఉంది.

“నేనిప్పుడు ఎలెక్షన్ డ్యూటీ మింద వచ్చినానురా మల్లేసు! వీలుగాదులే. మల్లా ఎప్పుడన్నా వస్తా” అన్నాడు నవ్వు తెచ్చుకున్న ముఖంతో రమేష్.

మధ్యాహ్నం మూడు గంటల కల్లా పోలింగు పూర్తయింది. పోలింగు స్థాఫంతా భోజనాలు చేసేశారు. అప్పటికి ఇంకా టైము అవలేదు కాబట్టి పిచ్చాపాటి మాట్లాడుకుంటున్నారు.

తనపై పెట్టిన బాధ్యతని దిగ్విజయంగా నిర్వహించినందుకు మల్లేసు మనసు చెప్పలేనంత ఆనందంతో నిండిపోయి ఉంది. రాజన్న ఇంటి నించీ ఫోన్లో పేటలో ఉన్న రాజన్నకి ఈ విషయం తెలియజేశాడు. ‘నువ్వు సమర్థుడివి కాబట్టే నీకా పని వప్పగించినాను. వెరీ గుడ్’ అంటూ రాజన్న అభినందనల్ని అందుకోవడంతో మరింత పొంగిపోయాడు మల్లేసు. తన వెంట ఉన్న వాళ్ళందర్నీ ఇళ్ళకి వెళ్ళిపొమ్మన్నాడు. అందరూ వెళ్ళిపోయాక ఏం తోచడం లేదు మల్లేసుకి. ఆ పల్లెలో ఉన్నది ఒకే మెయిన్ రోడ్డు. దానికి ఇరువైపులా కొన్ని అంగళ్ళు, మూడు టీ హోటళ్ళు వచ్చిపోయే బస్సుల్నీ

అక్కడ ఆగుతుంటాయి కాబట్టి ఎక్కువగానే జనసంచారం ఉంటుంది. అయితే ఆ రోజు ఎలక్షను రీపోలింగు జరుగుతున్నందు వల్ల రద్దీ అసలే లేదు. మల్లేసుకి టీ తాగాలనిపించింది. తిమ్మన్న హోటలు చేరుకున్నాడు. అక్కడ టీ తాగడమంటే ఇష్టం మల్లేసుకి. హోటల్లోకి అడుగు పెడుతున్నట్టే ఎదురుగా ఉన్న బెంచీ మీద రమేషు కూచుని ఉన్నాడు. మల్లేసుని చూస్తూనే నవ్వుతూ పలకరించాడతను. సాయంత్రం అయిదు వరకూ చేసేపని ఏమీ లేక అక్కడికి వచ్చినట్టు చెప్పాడు రమేష్.

ఆ హోటల్లో వాళ్ళిద్దరూ తప్పా ఎవరూ లేరు. 'మాయన్న.. రమేషన్న. తిమ్మన్నా! మంచి టీ చెయ్యి బాగుండల్ల సూడి" అంటూ టీకి ఆర్డరిచ్చాడు. తిమ్మన్న టీ తయారు చేసేందుకు సిద్ధమవుతూ ఉన్నాడు.

రమేషూ, మల్లేసూ పేటలో ఒకే స్కూల్లో చదువుకున్నారు. ఒకే హాస్టల్లో ఒకే గదిలో ఉండేవాళ్ళు. మల్లేసుకంటే ఒక సంవత్సరం రమేష్ సీనియర్. అందుకే రమేష్ని 'అన్నా' అంటాడు మల్లేసు. ప్రతి చిన్న విషయంలోనూ మల్లేసుకి అండదండగా ఉండేవాడు రమేష్. ఓసారి మల్లేసుకి టైఫాయిడ్ వస్తే, ఆ జబ్బు నయమయ్యే వరకూ సపర్యలు చేస్తూనే ఉన్నాడు. పదవ తరగతిలో అడుగు పెడుతున్నట్టే తండ్రి చనిపోవడంతో మల్లేసు చదువు ఆపేసి ఊరు చేరుకున్నాడు. ఆ తర్వాత మరెప్పుడూ మల్లేసూ, రమేష్ కలిసింది లేదు.

వాళ్ళిద్దరూ చిన్నప్పటి విషయాలు ముచ్చటించుకుంటుంటే తిమ్మన్న టీ అందించాడు. టీ తాగుతూ రమేష్, రాజన్న గురించి అడిగాడు మల్లేసుని, 'ఎట్లాంటి వాడు' అని. అతను అడిగిందే తడవుగా టీ తాగుతున్నంత సేపూ రాజన్న గొప్పతనం గురించీ, మంచితనం గురించి చెప్పడం మొదలుపెట్టాడు మల్లేసు. దళితులంటే రాజన్నకి ప్రాణమనీ, తనని సొంత తమ్ముడి కంటే మిన్నగా చూసుకుంటాడని కూడా చెప్పాడు.

రమేష్ అంతా విన్నాక, "మల్లేసా! రాజన్న మంచి తెలివైనవాడు అనిపిస్తోందిరా, నువ్వు చెప్పిన విషయాల్ని బట్టి చూస్తుంటే! దళితుల్ని ఎంత బాగా ఆకట్టుకోవాలో అంత బాగా ఆకట్టుకుని మీ మనసుల్ని కొల్లగొట్టేసినాడు. అవునూ, రాజన్న వాళ్ళ నాయనది కూడా ఇదే పద్ధతేనా" అన్నాడు.

రమేష్ మాటల్లోని అంతరార్థాన్ని గ్రహించకుండా మల్లేసు, "లేదన్నా! రాజన్న వాళ్ళ నాయన నారాయణప్ప మాలా మాదిగోళ్ళంటే పురుగుల్ని చూసినట్లే! మేము ఎవరూ వాళ్ళ ఇంటి దరిదాపులకు కూడా పోతుండేదు. నీకి ఇంకొక సంగతి జెప్తా. అయిదు ఏండ్ల కిందట ఇట్టే ఎలక్షన్లు వచ్చే. అప్పుట్లో రాజన్న వాళ్ళ నాయన నారాయణప్ప నిలబడిందె - ఎమ్మెల్యే సీటుకి మన మాలోళ్ళంతా ఆయప్పకి పోటీగా నిలబడిన శివరామప్పకి వోటేసినాం. నేనయితే శివరామప్ప తరపున పోలింగు బూతుల్లో ఏజంటుగా కూడా కూచోని ఉంటిని. అయినా యాపొద్దేగానీ మా పైన కోపం జేసుకోలా. నారాయణప్ప సచ్చిపోయినాక రాజన్నదే రాజ్యమైపోయె. ఇంగ జూడీ మాలోళ్ళనీ, మాదిగోళ్ళనీ దెగ్గరికి

తీసుకోబట్టె.. తనని 'గొంచికాడా' అని గౌరవించవద్దు అనీ, 'అన్నా' అని మాత్రం పిల్చమనె. ఆయప్ప పెండ్లాం వనజమ్మని 'వదినా' అంటానని పిల్చమనె. దాంతో మా ఊర్లో ఎంత మార్పు వచ్చిందో తెలుసాన్నా! ఇప్పుడు ఎంత పెద్ద కులమోళ్ళనన్నా గానీ 'సామీ', 'గొంచికాడా' అని అనేదే లేదు. అందర్నీ 'అన్నా', 'వదినా', 'మామా', 'అత్తా' అంటాననే అనేది. మాకి బ్యాంకిల్లో అప్పు ఇప్పించె. గవుర్నమెంటు నించి మంచి మంచి కాంట్రాక్టు పనులు మాకి వచ్చేదట్ల జేసే. అంతవరకూ మమ్మల్ని ఆ శివరామప్ప ఎంత నీచంగా చూసిందీ అప్పుడు అర్థమాయె" అంటూ మల్లేసు చెప్పుకు పోతూ ఉంటే -

“మల్లేసూ! మీ రాజన్న నూటికి నూరుపాళ్ళూ నిజమైన ఫ్యాక్షనిస్టురా!” అన్నాడు నవ్వుతూ రమేష్.

“అన్నా అన్నా! మెల్లగా మాట్లాడు. తిమ్మన్న వింటే నిన్ని చెడ్డగా అనుకుంటాడు”.

“అనుకోనీలేరా! ఉన్న నిజం అంతే. ఒరేయ్ మల్లేసా! నువ్వు ఫ్యాక్షనిజం ఊబిలో కూరుకు పోతున్నావురా! నువ్వు ఇంత సేపు చెప్పిన గొప్పలన్నీ వింటూంటే నువ్విక్కడ ఉండేది ఎంతమాత్రం మంచిది కాదనిపిస్తా వుంది. పేటకి వచ్చెయ్యిరా. ఏ ఆటోనో తోలుకొని బతకొచ్చు” అన్నాడు రమేష్.

ముఖం కాసంత చేసుకున్నాడు మల్లేసు.

“నేను చెప్పింది నీ మంచికే అనేది భవిష్యత్తులో తెలుస్తుందిలేరా! ఏందోలే, చాన్నాళ్ళ తర్వాత నిన్ను చూస్తిని, సంతోషంరా” అన్నాడు రమేష్, మల్లేసు చేయినందుకుని.

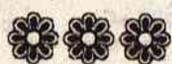
“అన్నా చెప్పేది మర్చిపోతి. రేపు నెల ఇరవయి అయిదో తేదీ నా పెండ్లి. పత్రిక పంపిస్తా. కచ్చితంగా రావల్ల సూడి” అన్నాడు మల్లేసు.

“యా ఊర్లోరా పెండ్లి?”

“ఈ ఊర్లోనే. మాయక్క బిడ్డనే పెండ్లి చేసుకుంటా ఉండేది”.

“తప్పకుండా వస్తారా” అనేసి వెళ్ళిపోయాడు రమేష్.

హోటలు తిమ్మన్న, రమేష్ గురించి అడిగితే చెబుతూ ఉండిపోయాడు మల్లేసు.

ముప్పయ్య వేల వోట్ల మెజారిటీతో రాజన్న గెలిచాడు. మల్లేసు ఆనందానికి అవధులు లేకుండా పోయాయి. వీధుల్లో రాజన్నని ఊరేగిస్తూ ఉంటే కల్లు బాగా తాగేసి, 'రాజన్న మా యన్న - నా కత్తికి ఎదురు లేదురా రోయ్' అంటూ కేకలేస్తూ ఉన్నాడు. రాజన్న మల్లేసు ఉత్సాహాన్ని చూసి నవ్వుతూ ఉన్నాడు.

3

మల్లెసు పెండ్లికి బంధువులంతా వచ్చారు. ఆ రోజు పదిన్నర గంటలకి ముహూర్తం.

రాముల గుళ్ళో మల్లెసుని పెండ్లికొడుకుని చేస్తున్నారు. పెండ్లి బట్టలు కట్టుకుంటూనే రాజన్న కోసం ఎదురు చూస్తున్నాడు. తలపాగా కట్టుకుంటూ, బాసికం కట్టుకుంటూ ఎదురు చూశాడు రాజన్న కోసం.

రాజన్న ఊళ్ళో లేడని తెలుసు మల్లెసుకి. అంతకు ముందురోజు ఏదో పని ఉందంటూ బళ్ళారికి వెళ్ళాడు రాజన్న. వెళ్ళేటప్పుడు రాజన్న మల్లెసుతో 'నేను రాకుండా నీ పెండ్లి ఎట్ల జరుగుతాదిరా మల్లెసా! రేపు ముహూర్తం లోపల నీ పెండ్లి పందిట్లో ఉంటాను' అని హామీ ఇచ్చాడు కూడా. మరి ముహూర్తం దగ్గర పడుతోన్నారేదు. పెండ్లి వాయిదా పెడదామా అని అనిపిస్తోంది మల్లెసుకి. 'ఈ ముహూర్తం కాకుంటే మరొక ముహూర్తం.. అన్న లేకుండా ఎట్ల పెండ్లి జేసుకొనేది'.

పది గంటలు దాటుతోన్నా మల్లెసు పెండ్లి పందిట్లోకి రాలేదు. రాజన్న కోసం ఎదురు చూస్తూనే ఉన్నాడు.

"ఏమప్పా! మల్లెసూ నిన్ని వనజమ్మ వదిన రమ్మంటాంది. అన్న బళ్ళారి నించీ నీకు ఫోను జేసినాడంట" అని ఓబన్న వచ్చి చెప్పాడు.

"అంటే రాజన్న రానట్లేనా.. నువ్వు వచ్చేవరకూ నేను పెండ్లి జేసుకోనని కచ్చితంగా చెప్పింది" అని అనుకుని, ఉరుకుల పరుగుల మీద రాజన్న ఇల్లు చేరుకున్నాడు మల్లెసు. వనజమ్మ బయటి గదిలోనే నిలుచుని ఫోనులో మాట్లాడుతూ ఉంది. మల్లెసుని చూస్తూనే "ఏరా మల్లెసూ! మీయన్న ఫోను జేసినాడు. ఇద్దో మాట్లాడు" అంది ఫోను అందిస్తూ.

అత్రంగా ఫోను అందుకుని "అన్నా! నేను మల్లెసుని" అన్నాడు.

"ఒరే మల్లెసూ! ఎంత పనయిందో చూడరా. తీరా మన ఊరికి ఎళ్ళబారే సమయానికి జీపు ట్రబులిచ్చిందిరా. నీ కథ నాకి తెలుసురా. నేను అక్కడికి వచ్చేవరకూ నువ్వు తాళి కట్టవని. నీ ప్రేమ నాకి తెలుసు. అయితే ఒరే నా ఒక్కని కోసరం చానా మందిని బాధపెట్టకూడదు. ముఖ్యంగా నీ పెండ్లాం, అదేరా, పెండ్లి కూతురూ.. మీ అక్కయ్య చానా బాధపడతారు. వాళ్ళు నన్ని చెడ్డగా అనుకొనేది నీకి ఇష్టమా?"

"లేదన్నా" అన్నాడు మల్లెసు.

మరి నా మీద ఏమాత్రం గౌరవమున్నా ముహూర్తం లోపలే పెండ్లిజేసుకో. జీపు రిపేరి అయితానే వచ్చేస్తాను. ఒరే రాత్రికి మనింట్లోనే విందు మర్చిపోవద్దు. మీ వదినకి కూడా చెప్పినా. రాత్రి తొమ్మిది గంటలకల్లా విందు కార్యక్రమం అయిపోగొట్టుకోని హైదరాబాదుకి పోవాలా! రేపటి నించీ అసెంబ్లీ

సమావేశాలు కదా! ఫోను పెట్టేస్తా”.

నిరుత్సాహంగా ఫోను పెట్టేసి, “వదినా! నువ్వన్నా రావా” అన్నాడు.

“ఎందుకు రాను రా! పెండ్లికి రావాలని నేను తయారై చానా సేపయ్యింది. పదా పోదాం. నీ పెండ్లి చూసే అదృష్టం మీ అన్నకి లేదురా” అంది వనజమ్మ.

మల్లేసు కళ్ళలో తడితో వనజమ్మని చూశాడు. ఆమె సముదాయస్తున్నట్టు కళ్ళతోనే ‘పద పోదాం’ అంది. ఇద్దరూ బయల్దేరారు.

మల్లేసు పెండ్లి ముహూర్తంలోనే జరిగిపోయింది.

4

రాజన్న ఇంట్లోని హాల్లో విందు జరుగుతోంది.

పెండ్లి కొడుకీ, పెండ్లి కూతురికీ ప్రత్యేకంగా పీటలు వేసి కూచోబెట్టారు.

వనజమ్మ కొసరి కొసరి వడ్డిస్తూ ఉంటే ముచ్చటగా ఓ కంట గమనిస్తూ ఉన్నాడు రాజన్న. మల్లేసు అప్పుడప్పుడు రాజన్న ముచ్చటపడుతూ ఉండడం చూస్తూ ఉన్నాడు. అందుకే రాజన్నంటే తనకి అంత ప్రేమాభిమానం అనుకున్నాడు.

అగ్రకులానికి చెందిన మనిషి ఒక మాలవాడిని అంత గౌరవించడం దళితులందరికీ ఆనందంగా ఉంది. తక్కిన కులాల వారికి కొంత కంటగింపుగా ఉంది. మాలమాదిగ నాయాండని ఇట్ల నెత్తికి ఎక్కించుకుంటే రేపు పొద్దున్న మన మాట వింటారా? అని సాటి కులస్థులు రాజన్న విషయంలో మండిపడినా, బయటికి అనలేకపోతున్నారు.

భోజనాలు అయ్యాక “మల్లేసా! ఇద్దోరా! నీకీ, నీ పెండ్లానికీ కొత్త బట్టలు” అని ఇచ్చాడు - పళ్ళెరంలో తాంబూలంలో పెట్టిన కొత్త బట్టల్ని.

“నీకి టెరికాటన్ బట్టలూ, నీ పెండ్లానికి పట్టు చీరా, రవిక” అంది నవ్వుతూ వనజమ్మ.

“మీ వదినే పట్టుపట్టి నీ పెండ్లానికి పట్టుబట్టలు తెచ్చిందిరా” అన్నాడు రాజన్న.

వాళ్ళ ప్రేమానురాగాలకి మల్లేసు కళ్ళు తడి అయ్యాయి. ఆప్యాయంగా “అన్నా” అంటూ రాజన్న వైపు చేతులు సాచాడు మల్లేసు. రాజన్న అతని చేతుల్ని మృదువుగా నొక్కి వదిలాడు. “మీరు బాగుండాలిరా! మీ క్షేమమే నా క్షేమము” అన్నాడు చిరునవ్వుతో.

“ఏమండీ! జీపు డ్రైవరు మాబూ వచ్చినాడు” అంది వనజమ్మ.

“ఆ భోంచేసి సిద్ధంగా ఉండమను” అనేసి మల్లేసు వైపు చూస్తూ, “ఈ పొద్దు నీ పెండ్లి కార్యక్రమం లేకుండా ఉంటే నాతో పాటే నిన్ని కూడా హైదరాబాదుకు తీసుకుపోయి ఉండునురా” అన్నాడు

రాజన్న. 'నువ్వు వెంబడి వస్తే బావుంటుంది' అన్న ధ్వని వచ్చినట్టు అనిపించింది మల్లేసుకి.

“ఏమన్నా! ఎందుకట్లా అంటాండావు” అన్నాడు మల్లేసు.

“అబ్బే, ఏం లేదురా! నా బాడీ గార్డు తిప్పగాడికి జ్వరం”.

“అవునాన్నా! అందుకేనా వాడు పెండ్లికి కూడా రాలేదు”.

“అవును. అందుకే..” అంటూ ఆగిపోయినాడు ఏదో చెప్పబోతూ.

“వాడు రాకుంటేనేమన్నా నేను వస్తాను... నిన్ని ఒంటరిగా పోనియ్యను” అన్నాడు మల్లేసు ఆదుర్దాగా.

“నేను ఒంటరేంరా, తిక్కనాయాలా! ఇద్దరు గన్మెన్లూ, ఇరవై మంది నాతో పాటు సాయుధులై ఉంటే” అన్నాడు నవ్వుతూ రాజన్న.

ఏమో, నాకవన్నీ తెల్లు. నీ చుట్టూ ఎందరున్నా, నేనుగానీ, తిప్పన్నగానీ ఉంటే నీకి కొండంత ధైర్యమని ఎన్నిసార్లు అన్నేవు. అందుకే నేను వస్తా” అన్నాడు మొండిగా మల్లేసు. రాజన్నకి తెలుసు మల్లేసు మనస్తత్వం. అందుకే అలా మాట్లాడాడు.

“నీ ఇష్టంరా” అని ఊరుకున్నాడు రాజన్న.

పెళ్ళికూతురు ముఖంలో దిగుల్నీ, ఆందోళననీ ఎవరూ గమనించలేదు.

అరగంట తర్వాత మల్లేసు మామూలు చొక్కా అడ్డపంచెతో వచ్చాడు. చేతిలో వేటకొడవలి ఉంది.

రెండు జీపులు సిద్ధంగా ఉన్నాయి. అందులో ప్రయాణించాల్సిన వారంతా రాగానే రాజన్న -“మీరంతా మీ సామగ్రితో జాగ్రత్తగా ఉండండి. ఈ రోజు మనం హైదరాబాదుకు బయల్దేరుతున్నామని అవతలి వాళ్ళు పసిగట్టి ఉంటారు. ఏ క్షణానయినా వాళ్ళు దాడి చేసే ప్రమాదముంది. ఒకవేళ మనం ఏ టీ తాగడానికో దిగినా అందరం చాలా అలర్టుగా ఉండల్ల తెల్పిందా” అన్నాడు.

రాజన్న ప్రయాణించే ప్రతిసారీ ఇలా అందరికీ చెప్పిగాని జీపులో కూచోడు. తొమ్మిదిన్నర గంటలు అవుతున్నట్టే జీపులు రెండూ బయల్దేరాయి. మల్లేసు రాజన్న వెనుక సీటులోనే కూచుని ఉన్నాడు.

5

రాత్రి మూడు గంటలవుతోంది. హైదరాబాదు వైపు జీపులు రెండూ దూసుకుపోతున్నాయి.

గన్మెన్లూ, మల్లేసూ, రాజన్నలు తప్పా తక్కిన ఎస్కార్టుగా వచ్చిన వాళ్ళు నిద్రలో జోగుతున్నారు.

ద్రైవరు మాబూకి నోట్లో అందాకా వేసుకున్న గుట్కా చప్పబడిపోవడంతో మరో పొట్లం కోసం

ఎడం చేత్తో జేబుల్ని తడుముకున్నాడు. అయిపోయినట్లనిపించింది. ఎట్లాగూ మరో పది నిమిషాల్లో జడ్చర్ల చేరుకోవచ్చు. అక్కడ మంచి టీ తాగి, గుట్కా వేసుకుంటే బావుంటుంది అనుకున్నాడు.

“అన్నా! జడ్చర్లలో టీ తాగుదాం” అన్నాడు మాబూ రాజన్నతో.

“ఊఁ సరే మాబూ, నాకూ టీ తాగాలనిపిస్తా వుంది”

పది నిమిషాలలో జడ్చర్లలో ఉన్న టీ హోటలు ముందు ఆగాయి రెండు జీపులూ. టీ హోటలు ట్యూబ్ లైట్లతో వెలిగిపోతూ ఉంది. వెన్నెట్లో తిరుగుతున్నట్టు అనిపిస్తోంది అక్కడ తిరుగుతున్న జనానికి.

“టీ తాగేవాళ్ళంతా రాండప్పా” అన్నాడు గట్టిగా మల్లేసు రెండు జీపుల్లోని వాళ్ళనుద్దేశించి. అందరూ దిగారు. రాత్రి ప్రయాణికుల కోసం బయటివైపే టీ కొట్టు ఉండేలా అమర్చారు హోటలు వాళ్ళు. రోడ్డు మీద అటూ, ఇటూ బస్సులూ, లారీలు ఆగి ఉన్నాయి. లారీ డ్రైవర్లూ, క్లీనర్లూ సమసాలూ, చపాతీలు చాలా ఇష్టంగా తింటున్నారు. హోటలుకు ఎడమ వైపున్న ఒక కుర్చీలో రాజన్న కూచున్నాడు. రెండు జీపుల్లోని వాళ్ళూ ఆయన చుట్టూరా కూచున్నారు. గన్ మెన్లు మాత్రం నిలుచునే ఉన్నారు. టీ చేయడానికి మరో అయిదు నిమిషాలు అవుతుందని మల్లేసు కనుక్కుని వచ్చాడు. ఆ మాట రాజన్నతో చెప్పేసి, బీడీ తాగుతూ నిలుచున్నాడు.

“మల్లేసా! ఒరే మల్లేసా” అని పిలుపు వినిపిస్తే తిరిగి చూశాడు. అప్పుడే ఆగిన ప్రైవేటు బస్సులోంచి వచ్చిందా పిలుపు. అంతగా తనని పిలిచింది ఎవరా అని తేరిపార జూశాడు మల్లేసు. కిటికీలో నవ్వుతున్న మనిషి కనిపించాడు. లైటు వెలుతుర్లో అతనెవరో పోల్చుకోలేకపోతూ మెల్లగా బస్సు వైపు కదిలాడు.

“నేనురా! రమేష్ ని” అంటూ బస్సు దిగి వచ్చేసాడు.

“అరెరె నువ్వాన్నా! కనుక్కోలేకపోతినే. పెండ్లి పత్రిక అందిందాన్నా!” అడిగాడు మల్లేసు.

అందిందన్నట్లు తలూపుతూ “హైదరాబాద్ లో పని ఉండి పోయానా. అవునూ నిన్ననే కదా నీ పెళ్ళి. మరి అప్పుడే ఇక్కడ... శోభనం.. అదీ..” అంటూ మల్లేసు చేతిని అప్రయత్నంగానే అందుకుని ఊపాడు. తాను ఎందుకు హైదరాబాద్ వెళుతున్నదీ చెప్పాడు మల్లేసు.

నీకి స్వామి భక్తి ఎక్కువైందిరా! కొత్త పెండ్లాం మొగమన్నా చూడకుండా రాజన్న వెంటబడి వచ్చినావు. ఏం పనిరా ఇది! నువ్వు మనిషివి కావురా, ప్రాణమున్న ఏకే 47వి” అన్నాడు రమేష్ చిరుకోపంతో.

వాళ్ళిద్దరూ నిలుచున్న చోటికే మాబూ టీలు ఇచ్చి వెళ్ళాడు.

“మల్లేసా ఇప్పటికయినా మించిపోలేదురా! పేటకి రారా. ఏ బ్యాంకులోనన్నా ఇంత అప్పు ఇప్పిస్తాను. ఏ బీడీ బంకో పెట్టుకో, లేదంటే ఏ ఆటో రిక్వాన్ నడుపుకో. ఈ గబ్బు రాజకీయాలలో, ఈ ఫ్యాక్షన్ల నడుమ ఏమయిపోతావో కదరా! ఏ క్షణంలో నీ ప్రాణానికి హాని జరుగుతుందో తెలీదు” ఆవేదనతో అన్నాడు రమేష్.

“నువ్వు చెప్పేది కూడా నిజమేనన్నా! మా రాజన్న మొగం జూస్తే ఆయప్పతోనే నా చావయినా, బతుకయినా అనిపిస్తాది”.

“ఇంత నమ్మినబంటు ఏ ఫ్యాక్షనిస్టుకీ దొరకడురా! నీ ఇష్టం” నిస్పృహతో అన్నాడు రమేష్.

తాగిన టీ గ్లాసుల్ని ఇచ్చేసి రావడానికి వెనుతిరిగాడు మల్లేసు. అప్పటికే రాజన్న వాళ్ళందరూ టీ తాగేసి వెళ్ళిపోయారు. గబగబా గ్లాసుల్ని హోటలు వాళ్ళకి ఇచ్చేసి, డబ్బు చెల్లిస్తూ ఉన్నాడు మల్లేసు.

రమేష్ మల్లేసునే చూస్తూ ఉన్నాడు. అతనికి మల్లేసు జీవితం గురించే ఆలోచన పట్టుకుంది.

ఉన్నట్టుండి ఏవో పేలిపోయినట్టు భయంకరమైన శబ్దాలు వచ్చాయి. తల తిప్పి చూశాడు మల్లేసు. రెండు జీపులూ పేలిపోయి మంటలు అలుముకున్నాయి. ఎస్కార్టుగా వచ్చిన వాళ్ళని ఎవరో తరిమి తరిమి నరికేస్తూ ఉన్నారు. అప్పటికే గన్మేన్లు నేలకొరిగారు. రాజన్న ఎక్కడ ఉన్నాడో!

ఊహించని పరిణామం... మల్లేసు ఒక్క క్షణంలో తేరుకున్నాడు. ఈ లోగా ‘ఒరే మల్లేసు’ అంటూ ప్రాణభయంతో నిండిన రాజన్న కేక వినబడింది.

వెంటనే కేక వచ్చిన వైపు పరుగులు తీస్తూ ‘ఎవరారేయ్, మీయమ్మ’ అంటూ బూతులు తిడుతున్నాడు మల్లేసు. తానిప్పుడు నిరాయుధుడు. తన వేట కొడవలి జీపులోనే ఉండిపోయింది. అయినా రాజన్నని ఎట్లయినా రక్షించుకోవాలి. టీ హోటలు చుట్టుపక్కల ఉన్నవాళ్ళు భయవిహ్వాలై దూరంగా జరుగుతూ ఉన్నారు. ఎటు వెళ్ళాలన్నా అదురు!

రాజన్న పరిగెత్తుతూ మల్లేసు వైపు వచ్చాడు. మల్లేసు ఆ వెంటాడుతున్న వాడిని వట్టి చేతులతోనే ఎదుర్కొన్నాడు. అంతే వేటకొడవలి వేటు మల్లేసు మెడ మీద పడింది. వెంటనే రక్తం చిమ్మసాగింది. మళ్ళీ వేటకొడవలి పైకి లేచేటప్పటికి అతన్ని గట్టిగా వడేసి పట్టుకున్నాడు మల్లేసు. రాజన్న ఈలోగా తప్పించుకుని చీకట్లో కలిసిపోయాడు. తన లక్ష్యానికి అడ్డు వచ్చిన మల్లేసుని మరింత కసిగా తలపైన నరికి, రాజన్న కోసం అటూ ఇటూ చూసి వెనుతిరిగాడతను.

రమేష్ కళ్ళముందే మారణకాండ జరుగుతూ ఉంటే స్థాణువు అయిపోయాడు. అలా ఎంతసేపు ఉన్నాడో తెలీదు. యాంత్రికంగా అడుగులు వేస్తూ ముందుకు కదిలాడు రమేష్. కళ్ళు తెరుచుకునే ఉన్నాయి. రక్తపు మడుగులో ఉన్న మల్లేసులో కదలికలు లేవు.

- ఇండియాటుడే, వార్షిక సాహిత్య సంచిక 2000